

"AÇMAK VE AÇILMAK" ÜZERİNE

Mustafa BALCI

Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZET

*Bu yazı, klâsik Türk edebiyatı uzmanlarından biri olan merhum Mehmed Çavuşoğlu'nun **Divanlar Arasında** adlı kitabının ikinci baskısı dolayısıyla kaleme alınmıştır. Yazıda kısaca Çavuşoğlu ve bu kitabı hakkında **bilgiler verilip, kitaptaki bir yazısı tartışılmaktadır,***

"Açmak ve Açılmak" başlıklı yazıda NefTnin bir beytinde geçen "aç-" fiilinin geçişli-geçişsiz olma özelliği üzerine Çavuşoğlu'nun görüşleri değerlendirilmiş ve söz konusu beytin Çavuşoğlu'ndan farklı olarak da anlaşılabilceği üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Klâsik Türk Edebiyatı, Divan, Açmak, Açılmak,
Geçişli-Geçişsiz Fiil, Mehmed Çavuşoğlu

GİRİŞ

Eski Türk edebiyatı sahasında ülkemizin Ali Nihad Tarlan'dan sonra yetiştirmiş olduğu en önemli isimlerden biri de Mehmed Çavuşoğlu'dur. Hocası Tarlan'dan tevarüs etmiş olduğu derin, temkinli ve zevkli bakış açısıyla eski edebiyatımızın zenginliğini yeni nesillere aktaran Çavuşoğlu, ölümüne kadar artarak devam eden bir cehd ve heyecanla birçok divanın ve bir mesnevinin ilmî neşirini gerçekleştirmiş ve çok kıymetli makaleler kaleme almıştır. Hocanın Amrî, Hayretî, Helâkî, Üsküdarlı tshak Çelebi, Yahya Bey ve Zatî divanları gibi çok kıymetli ilmî neşirleri yanında, çeşitli dergilerde yayınlamış olduğu makalelerini bir arada veren *Divanlar Arasında* adlı değerli bir eseri daha bulunmaktadır.

Divanlar Arasında, 1981 yılında Ümran Yayınları tarafından yayınlanmış, iki bölümden ibaret 133 sayfalık bir kitaptır. Kitabın birinci bölümü "Divanlar Arasında" başlığı altında, klâsik edebiyatımızla ilgili on beş makaleden oluşur. "İnsanlar ve Kitaplar" başlıklı ikinci bölüm ise daha çok, hatırat ve kitap tanıtımlarını ihtiva eden altı yazıdan ibarettir.

Bir zamanlar elden ele dolaşan ve çok okunan eserin, uzun süredir piyasada bulunmayışı büyük bir eksiklikti. Akçağ yayınları böyle bir durumu fark etmiş olacak ki, kitabın ikinci baskısını bazı değişikliklerle yeniden yayımladı (*Çavuşoğlu, 1998*).

Yeni baskısında, birinci baskının ikinci bölümündeki "Kültür, Kitap ve Dahası", "Beş Şehiri Okurken" ve "Tarık Buğra'nın Hikâyeleri" başlıklarını taşıyan yazılara yer verilmezken; "Divan Şiirinin Şerhine Dair" ve "Açmak ve Açılmak" isimli iki yeni yazı eklenmiştir.

Kitaba yayınevi tarafından bir de "Sunuş" yazısı konulmuştur. Bu yazıda, hocanın klâsik edebiyatımızın metin şerhi ve edebiyat tarihi alanları ile ilgilendiği belirtilmekte, eserlerinin adları verildikten sonra, hocası Ali Nihad Tarlan'ın yöntemini bir adım daha ileriye götürdüğü ifade edilmektedir. Daha sonra Çavuşoğlu'nun bilgi biriki-

mi ve geniş kesimlere ulaşma gayretiyle meslektaşlarından ayrıldığı; bu yüzden ölümünden sonra ardından yazılan yazılarda değişik entelektüel çevreler tarafından övgüyle söz edilen ilim adamlarından biri olduğu dile getirilmektedir.

Estetik görüntü bakımından elimizdeki bu baskının birinci hamur kâğıda basılmış olmasına rağmen, birinci baskının hayli gerisinde olduğunu, baştan savma ve özensiz hazırlandığını; kapakta zevksiz bir dizayn ile sunulduğunu (kapaktaki minyatürler, ciddî bir renk ayrımı yapılmadığı için flu bir görüntü ile boğulmuştur) belirttikten sonra, sözü yeni baskıda yer alan "Açmak ve Açılmak" başlıklı yazıya getirmek istiyorum.

"Açmak ve Açılmak" isimli yazı, bir beytin o zamana kadar yanlış anlaşıldığını ve aslında nasıl anlaşılması gerektiğini ortaya koymasından ilginç.

Merhum Çavuşoğlu, Nef î'nin:

Esdi **nesîm-i ne vb ahâr açıldı güller subh-dem**

Açsın bizim de gönlümüz sâkî meded sun cânı-ı cem

(*Çavuşoğlu, 1998*)

beytindeki **aç-** fiilinin geçişli bir fiil olduğunu ve mutlaka nesne alması gerektiğini söylüyor. Dolayısıyla **gönlümüz** kelimesinin özne değil nesne olması gerektiğini iddia ediyor. Yani bu beyit, hocamıza göre "Sabahleyin ilkbahar yeli esti güller açıldı; bizim gönlümüz de açılsın, neş'elensin, aman sâkî Cem'in kadehini sun" şeklinde değil de; "Sabahleyin ilkbahar yeli esti güller açıldı; yetiş sâkî Cem'in kadehini (şarab kasesini) sun bahar yeli esip güllerin açıldığı gibi, şarap da bizim gönlümüzü açsın" şeklinde anlaşılmalıdır.

Burada, **aç-** fiilinin anlam hevengine geçmeden **de** edatının şiirde durduğu yer ile merhum hocanın günümüz diliyle nesre çevirdiği şekildeki yere dikkat çekmek istiyorum. Nef î, **Açsın bizim de gönlümüz** derken, Çavuşoğlu **de** edatının yerini değiştiriyor; **şarap da bizim gönlümüzü açsın** diyor. Şayet öyle olsaydı, şiirin aslında de edatı **cânı-ı cem**'den sonra gelmesi gerekirdi. Bu de edatı şiirin aslındaki kullanımıyla daha önceki

bir açma/açılma eylemine bizi götürüyor. Yani güllerin açılmasına.

Burada güllerin açılma şekline bakmamız gerekiyor. Şairin kurguladığı âlemde ilkbahar yeli esince güller açılıyor. Yalnız burada güllerin açılması, ilkbahar yeli marifetiyle olmuyor. Güller kendiliğinden açılıyor. Yani bir elin kapıyı açması gibi değil. Dolayısıyla ilkbahar yeli ile güllerin açması/açılması arasındaki etkileşim birebir değil, dolaylıdır. Güller, açılmak fiilinin öznesidir, nesnesi değil, ikinci mısradaki "Açsın bizim de gönlümüz" söz öbeğindeki de edatı bizi güllerin açılmasına götürür. Şair güllerle gönül arasında bir benzerlik kurmakta ve güllerin açıldığı gibi bizim de gönlümüz açsın demektedir. Sert bir rüzgâr estiğinde üzeri örtülü olan bir şeyin örtüsünün açılması gibi değildir güllerin açılması. Son örnekte rüzgâr özne, 'örtülü şey' ise nesnedir. Dolayısıyla fiil edilgendir. Güllerin açılmasında ise fiil dönüşlüdür.

ikinci mısradaki de edatı bizi güllere götürürse buradaki aç- fiilinin de dönüşlü olması gerekmektedir. Zaten merhum hocamız, aç- fiilinin geçişli bir fiil olduğunu ve mutlaka nesne istediği görüşünden yola çıkarak yukarıdaki sonuca ulaşmış.

Acaba aç- fiili her zaman nesne ister mi? *Türkçe Sözlük'te* aç- fiilinin yirmi üç anlamı verilmiş ve hepsi de geçişli, nesne istiyor (TDK, 1988). D. Mehmed Doğan'ın *Büyük Türkçe Sözlük'imde* ise, açıklamanın başına [g.li.f.] ibaresi konmuş ve fiilin yirmi anlamı verilmiş. Bu yirmi anlamın on yedincisi şöyle: "Berrak ve bulutsuz hâle gelmek: Hava açtı." Burada aç- fiili geçişli değildir ve nesne almaz (Doğan, 1994).

Örnekleriyle Türkçe Sözlük'te ise, aç- fiili için yirmi dört anlam verilmiş. 17. anlamı "Yapraklanmak, çiçeklenmek"tir. 18. anlamı ise "Berrak ve bulutsuz olmak. Hava açtı." şeklindedir (MEB, 1995).

Seyfettin Altaylı'nın hazırladığı *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü'nde* ise aç- fiili için yirmi anlam verilmiş. Seyfettin Altaylı'nın aç- fiiline verdiği on dördüncü anlam şöyle: "çiçeklenmek, yaprak-

lanmak" (Altaylı, 1994). Dikkat edilirse Altaylı'nın, MEB'nın ve M. Doğan'ın -Her ne kadar açıklamanın başına [g.li.f.] ibaresini koysa da sözlüklerinde yer alan ve yukarıda zikredilen fiillerin anlamları verilirken açıklamada kullanılan fiiller nesne almazlar. Yani aç- fiili bu anlamlarıyla kullanılırken dönüşlüdür; geçişli değildir. Bir şarkıda,

"Çiçekler açsın
Böcekler ötsün"
denildiği, bir manide de:
"Pencerede perde ben
Yeni düştüm derde ben
Açmamış gonca gülüm
Ne çürüyem yerde ben"
(Akalin, 1972)

şeklinde bu fiilin kullanımı mevcuttur. Nâmık Kemâl "Vaveyla" şiirinde:

"Feminin rengi aksedip tenine
Yeni açmış güle misâl olmuş
tn'itâfiyla bak ne âl olmuş
Serv-i sîmin safâli gerdenine"
(Akyüz, 1986)

demektedir.

Ayrıca, bu fiili Yahya Kemal:

"Cennette bugün gülleri açmış görürüz de
Hâlâ o kızıl hâtra titrer gözümüzde"

"Hafız'ın kabri olan bahçede bir gül varmış
Yeniden her gün açarmış kanayan rengiyle"
ve

"Ve serin serviler altında kalan kabrinde
Her seher bir gül açar her gece bir bülbül
öter."

(Yahya Kemal, 1987)

şekillerinde kullanmıştır. Bütün bu örneklerde de görüldüğü gibi, aç- fiili, MEB'nın ve Seyfettin Altaylı'nın sözlüğünde "çiçeklenmek, yapraklan-

mak" şeklinde ifade edilen anlamda kullanılmıştır.

Bir fiilin bu şekildeki durumuna dair bir bilgiye, ulaşabildiğimiz gramer kitaplarında rastlayamadık (Muharrem Ergin, Tahsin Banguoğlu, Kaya Bilgegil, Haydar Ediskun, Hikmet Dizdaroğlu). Necmettin Hacıemin-oğlu'nun *Yapı Bakımından Türk Dilinde Fiiller* isimli eserinde, "ek almasına rağmen mânâsı değişmeyen" fiiller verilmiş (*Hacıeminoğlu, 1993*); ancak orada da Karahanlı ve Harezmi Türkçelerinden örnekler mevcut. Türkiye Türkçesine ait bir örneğe rastlayamadık. Haydar Ediskun *Türk Dil Bilgisi* kitabında, "Dönüştürücü fiiller, etken çatılı fiillerden türetilen fiillerdir, yani dilimizde kök durumunda dönüştürücü çatılı fiil yoktur" (*Ediskun, 1988*) demektedir. Halbuki, Türk dilinde kök durumunda dönüştürücü çatılı fiil vardır, **büyü-, kok** (Cennet bağının gülleri / Kocar Allah deyu deyu) fiilleri gibi **aç-** fiili de bazı durumlarda dönüştürücü olabilmektedir.

Çavuşoğlu'nun üzerinde durduğu beyite dönecek olursak, Nef î'nin birinci mısradaki kullandığı "**açıldı güller subhdem**" söz öbeğindeki **açıl-** fiili anlam itibarıyla üst mısradaki geçen "**açsın bizim de gönlümüz**"deki **aç-** fiili ile aynıdır. Buradaki **açıl-** fiili edilgen değil, dönüştürücüdür ve nesnel almaz. Fiillerin yapısı farklı olsa da ifade ettiği anlam aynıdır. Şairin birinci mısradaki **açıl-** fiilini, ikinci mısradaki **aç-** fiilini kullanması vezin endişesinden olmalıdır.

Şair ilkbahar yelinin esmesiyle birlikte, açma / açılma vaktinin geldiğini anlayıp açılan gül ile gönlü arasında bir benzerlik kuruyor, ilkbahar yeli güllerin açılmasına âdeta

Harun Tolasa, gülün açılması ile ilgili müşahade, telakki ve inanışları şu cümleleriyle ifade eder: "*Açılması başlı başına bir hadisedir; baharın geldiğine, tabiatı çıkıp gezme, eğlenme vaktinin başladığına işarettir. Bu açılma bir neşe ve sürür mânâsını da taşır. Ve bazen "Çâk-i giribân etmek veya gülmek" şeklinde de yorumlanır.*" (*Tolasa, 1973*)

Merhum Tolasa'nın verdiği bu bilgilerden de, klâsik edebiyat geleneğimiz içerisinde gülün açılması ve açılması; neşe ve sürür anlamına geldiği için gönlün güle benzetilip bunun insanî bir durum olduğuna telmih yapıldığı düşünülebilir.

Nef î'nin mısraını merhum Çavuşoğlu'nun söylediği gibi de anlamak belki mümkündür; lâkin de edatı bizi ister istemez, bir önceki açan / açılan şeye götürmektedir. Bir önceki de **açıl-** eylemini kendi kendine ortaya koyduğuna göre -seher yelinin zorlaması sonucu bir anda olmuyor açılma eylemi-, aşağıdaki **aç-** fiilini geçişli değil, dönüştürücü anlamıyla kabul etmek daha doğru olur.

Kitabın yeniden yayınlanması ve bize böyle bir zihin egzersizi yaptırması dolayısıyla merhum Çavuşoğlu'nu rahmetle yad ediyoruz.

KAYNAKLAR

- AKALIN, Sami (1972), **Türk Manileri**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- AKYÜZ, Kenan (1986), **Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi**, inkılâp Kitabevi, İstanbul.
- ALTAYLI, Seyfettin (1994), **Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü**, İstanbul.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmed (1981), **Dîvanlar Arasında**, Ümran Yayınları, Ankara.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmed (1998), **Dîvanlar Arasında**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- DOĞAN, D. Mehmed (1994), **Büyük Türkçe Sözlük**, Ülke Yayınları, Ankara.
- EDISKUN, Haydar (1988), **Türk Dil Bügisi**, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- HACIEMİNOĞLU, M. Necmettin (1993), **Yapı Bakımından Türk Dilinde Fiiller**, Kültür Bak. Y., Ankara.
- MEB (1995), **Örnekleriyle Türkçe Sözlük**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- TDK (1988), **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TOLASA, Harun (1973), **Ahmet Paşa'mın Şiir Dünyası**, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- YAHYA KEMÂL (1987), **Kendi Gök Kubbemiz**, ist. Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul.

ON "AÇMAK VE AÇILMAK

Mustafa BALCI

Gazi University, Institute of Social Sciences

ABSTRACT

This article has been written in relation to the second edition of "Divanlar Arasında", which is a book of deceased Mehmed Çavuşoğlu, one of the Classical Turkish Literature specialists. In the paper, brief information about Mehmed Çavuşoğlu and his book has been given, and one of his articles in the book has been discussed.

In the article, titled as "Açmak ve Açılmak", Çavuşoğlu's thoughts on the transitive and intransitive feature of "aç-" verb, which existed in a couplet of Nefî, has been evaluated and it has been asserted that they could be understood in a different way, as well.

Key Words:

Classical Turkish Literature, Divan, Açmak,
Açılmak, Transitive-Intransitive Verbs,
Mehmed Çavuşoğlu

ОБ «ОТКРЫВАТЬ И ОТКРЫВАТЬСЯ»

Мустафа Балджи
Университет Гази
Институт общественных наук

РЕЗЮМЕ

Данная статья написана в связи со вторым выпуском книги «Среди Диванов» одного из выдающихся специалистов турецкой классики покойного Мехмеда Чавушоглу. В статье дана краткая информация о Чавушоглу и его книге, а также анализируется статья из данной книги.

В статье под названием «Открывать и Открываться» в двустигнии Нефи анализируются взгляды Чавушоглу касательно переходности или же непереходности глагола «ач» -открывать. В частности из данного двустигния могут быть сделаны выводы, различающиеся от взглядов Чавушоглу.

Ключевые слова:

Турецкая классика, диван, открывать, открываться, переходный-непереходный глагол, Мехмед Чавушоглу

BILIG/EDITORIAL PRINCIPLES

BILIG is published quarterly: Spring, Summer, Autumn and Winter. At the end of each year, an annual indice series will be offered. Each issue will be forwarded to the subscribers and to the libraries and international institutions to be determined by the editorial board within one month after its publication.

GOALS AND OBJECTIVES

The goals in publishing BILIG are :

To bring forth the cultural riches, historical and current realities of the Turkish World in a scholarly manner.

To reach the experts and scholars who show interest in and produce and/or offer ideas related to the Turkish World.

To follow) the studies related to the Turkish World internationally and inform about them to the experts, scholars and public.

SUBJECT MATTERS

BILIG is the social science journal of the Turkish World. The articles to be published in this Journal should be dealing with the historical and current issues and problems and suggesting Solutions for the Turkish World.

CONTENTS

The contents of the articles to be published in BILIG are to include;

Those that are based on an original research which contribute knowledge and scientific information in its area.

Those that bring forth new views and perspectives on previously written scholarly works based on extensive research and resources.

Those that are the results) of studies / researches executed by well reputed individuals and research groups in the Turkish World on contract basis.

Those that inform/announce briefly about new/original works, articles, individuals and activities related to the Turkish World.

in order for any article to be published in BILIG , it should not have been previously published or accepted to be published elsewhere. papers presented at a conference or symposium may be accepted for publication if stated so beforehand.

EVALUATION OF ARTICLES

The articles forwarded to be published in *BILIG* are first studied by the Editorial Board in view of the journal's objectives, subject matter, rules and regulations in writing. Those that are found acceptable are then sent to two referees who are authorities in their field for scientific evaluation. Referee reports are confidential and safe-kept for five years. In case one referee report is negative and one is favourable, the article may be sent to a third referee for re-evaluation.

The authors of the articles are to consider the criticisms, suggestions and corrections of the editorial board and referees. If they are in disagreement with the editorial board and/or the referees, they are entitled to counterpresent their views and justifications. Only the original copy of the unaccepted articles may be returned upon request.

The royalty rights of the accepted articles are considered transferred to the Ahmet Yesevi University Foundation. However the overall responsibility for the published articles belongs to the author of the article. Quotations from articles including pictures are permitted during full reference to the articles.

Payments to the authors and referees for their contributions are made within one month of publication. The amounts of payments are determined by the Editorial Board subject to the approval by the Board of Managers.

THE LANGUAGE OF THE JOURNAL

Türkiye Turkish is the language of the Journal. Articles presented in other Turkish dialects may be evaluated after they are translated into Türkiye Turkish if necessary.

Abstracts in English and Russian along with Turkish are given for each article published in *BILIG*.

WRITING RULES

The Structure of the Articles

In general the following are to be observed in writing the articles for *BILIG*:

1. Title of the Article
2. Name(s) and address(es) of the author(s). (Ali in Latin letters. Names and surnames are in capital letters. Addresses in normal italic letters)
3. Abstracts (with key words)
4. Each article is to begin with an introductory section stating the purpose, scope and methods utilised; and should continue with main section to include data, observations, views, comments and discussions (pros and cons) and should end with a final section to include important results and, conclusion.
5. Acknowledgements (if necessary)
6. List of references.
7. Title and abstract in English (as in Turkish Abstract)
8. Title and abstract in Russian (as in Turkish Abstract)

TITLE

Should state the subject clearly. Should not exceed 12 words and should be capitalised in bold.

ABSTRACT

Should not exceed 250 words.lt should be written in a clear, concise and complete way to reflect the purpose and conclusion of the study so that it could be re-published separately from other parts of the article. The summary with its title should be written in italics. Within abstract no references and formulae should o be given. At least 3, maximum 8 key words should be given at the bottom of the abstracts after a double space.

MAIN SECTION

*Articles should be written in computer 10 points (Times New Roman or similar other characters with double space on A4 (29.7*21 cms) papers. 3cms margins should be left on both ends of the pages. Pages should be numbered. Each article should be composed of at least five thousands and maximum ten thousands words.*

SUB-SECTIONS

in order to provide an orderly transition of information and ideas of the main text and to determine a clear structure of the article other sub-titles may be used for different sections and parts of the article.

Main Heading: *These can. be used for the summary , sections of the main text, acknowledgement (if any), references and appendice (f any). THESE HEADINGS SHOULD BE CAPITALISED.*

Interval Headings : *should be in bold; only the first letters of each word should be in capital. At the end of each Interval Heading a new paragraph should be started.*

Sub-headings : *should be in bold; only the first letter of the first word should be in capital and the writing should continue on the same line after a colon (:).*

FIGURES AND TABLES

Figures should be drawn on transparent or white paper in ink so as not to cause problems in printing or reducing in size. Each figure should be on a separate page and should be numbered with a caption of the title in Turkish first and English below it.

Tables should also be numbered. it should have the title in Turkish first and English below it. The titles of the figures and tables should be clear and concise. The first letters of each word should be capitalised. When necessary footnotes and acronyms should be below the captions.

PICTURES

Should be on highly contrasted photo papers. Rules for figures and tables are applied for pictures as well. in special cases colored-pictures may be printed.

The number of pages for figures, tables and pictures should not exceed ten pages. Authors having the necessary technical facilities rn.au themselves insert the related figures, drawings and pictures into the text. Those without any technical facilities will leave the proportional sizes of empty space for pictures within the text numbering them.

Stating the Source within the Text :

The following examples should be observed when giving the source within the text. Sources will not be given as footnotes.

a. Quoting a single or multi-authored source; first the last name of the author is written and then the date is written in parenthesis as shown in the example.

.....Köksoy (1998)

.....Some authors (Bilgegil, 1970; Kaplan, 1974; Aktaş, 1990)

b. When multi-authored sources are mentioned, the name of first author is written for others (et al) is added.

.....Ipekten, et al, (1975).

Full reference including all the names should be given in the list of references at the end of the article.

c. If an unreachable source is quoted within the text from an available source it should be indicated as follows :

.....Köprülü (1911: in Çelik 1998)

d. Personal Communications can be indicated by giving the last name(s), the date(s) but full references should be stated at the end of the article.

LIST OF REFERENCES

a. For periodicals :

The name(s) of author (s), date, the title of the article, the name of the periodical in full, volume #, issue# and page numbers should be quoted.

b. For submitted papers at conferences and /or symposiums:

The name(s) of author(s), the date, the title of the paper(s), the name/title of the conference / symposium, editor(s), publishing company, volume number, place of organization and page number should be indicated.

c. For books

The name(s) of author(s), the date, the title of the book (first letters capitalised) publishing company, the city where it was published, number of pages should be specified.

d. For reports, theses and dissertations

The name(s) of author(s), the date, the title of the theses or report, name of the institution or university, archives number, published or unpublished should be specified.

HOW TO FORWARD THE ARTICLES

The articles duly prepared in accordance with the principles set forth on the foregoing pages are to be sent in three copies (one original, two copied forms) to BILIG for publication to the address given below. The last corrected fair copies in diskets and original figures are to reach BILIG within not later than one month. Minor editing and re-arrangements may be done by the editorial board.

CORRESPONDENCE ADDRESS:

Bilig Dergisi Editörlüğü

Ahmet Yesevi Üniversitesi

Mütevelli Heyet Başkanlığı

Taşkent Caddesi, İO.sok. No: 30

06430 Bahçelievler, Ankara-Türkiye

Te: (0312)215 22 06

Fax: (0312)215 22 09

e-mail : bilig @ [yesevi.edu.tr](mailto:bilig@yesevi.edu.tr)

http : il www.yesevi.edu.tr/bilig

B İ L İ G / YAYIN İLKELERİ

Bilig bahar, yaz,sonbahar, kış olmak üzere yılda dört sayı yayımlanır. Her yılın sonunda derginin yıllık dizini çıkarılır; Yayın Kurulu tarafından belirlenecek kütüphanelere, uluslararası endeks kurumlarına ve abonelere *-yayımlandığı tarihten itibaren bir ay içerisinde-* gönderilir.

AMAÇ

Bilig'in yayım amacı;

- Türk dünyasının kültür zenginliklerini, tarihî ve güncel gerçeklerini bilimsel ölçüler içerisinde ortaya koymak;
- Türk dünyasına ilgi duyan, bu konuda fikir üreten uzman ve bilim adamlarına ulaşmak;
- Türk dünyası ile ilgili olarak, uluslararası düzeyde yapılan bilimsel çalışmalarını izlemek, bunları ilgili bilim adamlarına, uzmanlara ve ilgili kamuoyuna duyurmak;

tır.

KONU

Bilig, Türk dünyasının sosyal bilimler dergisidir. Bilig'de yayımlanacak yazılar sosyal bilimler alanı ile ilgili konular başta olmak üzere, Türk dünyasının tarihî ve güncel problemlerini ortaya koyan, bu problemlere çözüm önerileri içeren yazılar olmalıdır.

MUHTEVA

Bilig'e gönderilecek yazılarda;

- Alanında bir boşluğu dolduracak; araştırmaya dayalı özgün makale,
 - Daha önce yazılmış yazı ve çalışmaları zengin bir kaynakçaya dayanarak değerlendiren, eleştiren ve bu konuda yeni ve dikkate değer görüşler ortaya koyan araştırma ve inceleme yazısı,
 - Türk Dünyası ile ilgili konularda eser ve çalışmalarıyla tanınmış kişi ve gruplara anlaşılabilir olarak yaptırılacak araştırma,
 - Türk Dünyası ile ilgili eser, yazı, şahsiyet ve yeni faaliyetleri tanıtan, duyuran, haber veren kısa yazılar,
- olma özelliği aranır.

Araştırma ve inceleme yazılarının **Bilig'de** yayımlanabilmesi için daha önce bir başka yayının organında yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere kabul edilmemiş olması gerekir. Daha önce bir bilimsel kongrede sunulmuş tebliğler, bu durumu belirtmek şartıyla yayıma kabul edilebilir.

YAZILARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bilig'de yayımlanmak üzere gönderilen yazılar önce amaç, konu, muhteva, sunuş tarzı ve yazım kurallarına uygunluk yönlerinden Yayın Kurulu'nca incelenir. Bu yönleriyle uygun bulunanlar, bilimsel bakımdan değerlendirilmek üzere, alanında eser ve çalışmalarıyla tanınmış iki hakeme gönderilir. Hakem raporları gizlidir ve 5 yıl süreyle saklanır. Hakem raporlarından biri olumlu, diğeri olumsuz olduğu takdirde, yazı üçüncü bir hakeme gönderilebilir.

Yazarlar, hakem ve Yayın Kurulu'nun eleştirisi, önerisi ve düzeltmelerini dikkate almak zorundadırlar. Katılmadıkları hususlar olduğunda bunları ayrı bir sayfada, gerekçeleri ile birlikte açıklama hakkına da sahiptirler. Yayına kabul edilmeyen yazıların yalnızca birinci nüshaları istek halinde yazarlarına iade edilir.

Bilig'de yayımlanması kabul edilen yazıların te'lif hakkı **Ahmet Yesevi Üniversitesi'ne Yardım Vakfı'na** devredilmiş sayılır.

Yayımlanan yazılardaki görüşlerin sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve fotoğraflar, kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Yayımlanması kararlaştırılan yazıların yazarlarına ve hakemlerine, te'lif ve inceleme ücreti, yayım tarihinden itibaren 1 ay içerisinde ödenir. Ücret miktarı **Yayın Kurulu'nun** önerisi üzerine **Yönetim Kurulu'nca** belirlenir.

YAZIM DİLİ

Bilig'in yazım dili Türkiye Türkçesi'dir. Ancak her sayıda derginin üçte bir oranını geçmeyecek şekilde İngilizce yazılara da yer verilebilir. Türkiye Türkçesi dışındaki Türk lehçelerinde hazırlanmış yazılar, gerektiği takdirde Yayın Kurulu'nun kararı ile Türkiye Türkçesi'ne aktarıldıktan sonra değerlendirilir.

Yayımlanacak yazıların Türkçe özetlerinin yanısıra İngilizce ve Rusça özetleri de verilir.

YAZIM KURALLARI

Makalenin Yapısı

Makalenin genel olarak aşağıda belirtilen düzene göre sunulmasına özen gösterilmelidir:

1) Başlık

2) Yazar ad(far)ı ve adres(ler)i

{Hepsi Lâtin/Türk harfleriyle olmak üzere yazar adları, soyadı büyük harflerle olmak üzere koyu karakterde, adresler normal italik karakterde}

3) Özet *{anahtar kelimeler eklenerek}*

4) Makale, çalışmanın amaç, kapsam, çalışma yöntemlerini belirten bir giriş bölümüyle başlamalı; veriler, gözlemler, görüşler, yorumlar, tartışmalar., gibi **ara** ve **alt** bölümlerle devam etmeli; ve nihayet **tartışma** ve **sonuçlar** *{veya sonuçlar ve tartışmalar}* bölümüyle son bulmalıdır.

- 5) Katkı belirtme *{gerekiyor ise}*
- 6) Kaynaklar Dizini
- 7) İngilizce başlık ve İngilizce Özet *{Türkçe özetle olduğu gibi}*
- 8) Rusça başlık ve Rusça Özet *{Türkçe özetle olduğu gibi}*

Başlık

Konuyu en iyi şekilde belirtmeli, 12 kelimeyi geçmemeli, tamamı büyük harflerle ve **bold** olarak yazılmalıdır.

Özet

250 kelimeyi geçmeyecek şekilde ve yayının diğer bölümlerinden ayrı olarak yayımlanabilecek düzeyde yazılmış, yazının tümünü en kısa, öz biçimde *{özellikle çalışmanın amacını ve sonucunu}* yansıtacak nitelikte olmalıdır. Özeti başlığı ve metin kısmı italik karakterle yazılmalıdır. Özet içinde, yararlanılan kaynaklara, şekil, çizelge ve eşitlik numaralarına değinilmemelidir. Özeti altında bir satır boşluk bırakılarak en az 3, en çok 8 anahtar kelime verilmelidir.

Ana Metin

Makale, A4 boyutunda (29.7x21 cm.) kâğıtların üzerine bilgisayarda 1,5 satır aralıklı ve 10 punto *{Times New Roman veya benzer bir yazı karakteri ile}* yazılmalıdır. Sayfa kenarlarında 3'er cm. boşluk bırakılmalı ve sayfalar numaralandırılmalıdır. Yazılar en az beşbin, en çok onbin civarında kelimedenden oluşmalıdır.

Bölüm Başlıkları

Makalenin yapısını belirlemek ve ana metinde düzenli bir bilgi aktarımı sağlamak üzere yazıda **ana**, **ara** ve **alt** başlıklar kullanılabilir. Başlıklara numara veya harf verilmemelidir.

Ana Başlıklar: Bunlar, sıra ile özet, ana metnin bölümleri, teşekkür *(varsa)*, kaynakça, ekler *(varsa)*'den oluşmaktadır. ANA BAŞLIKLAR BÜYÜK HARFLERLE YAZILMALIDIR.

Ara Başlıklar: Tamamı koyu olarak yazılacak; ancak, her kelimenin ilk harfi büyük olacak, başlık sonunda satırbaşı yapılacaktır.

Alt Başlıklar: Tamamı koyu olarak yazılacak; ancak, ilk kelimenin birinci harfi büyük olacak, başlık sonuna iki nokta (üst üste) konularak yazıya aynı satırdan devam edilecektir.

Şekiller ve çizelgeler

Şekiller, küçültmede ve basımda sorun yaratmamak için siyah mürekkep ile, düzgün ve yeterli çizgi kalınlığında aydınlar veya beyaz kağıda çizilmelidir. Her şekil ayrı bir sayfada olmalıdır. Şekiller 1 (bir)'den başlayarak ayrıca numaralandırılmalı ve her şeklin altına başlığıyla birlikte önce Türkçe, sonra İngilizce olarak yazılmalıdır.

Çizelgeler de şekiller gibi, 1 (bir)'den başlayarak ayrıca numaralandırılmak ve her çizelgenin üstüne başlığıyla birlikte önce Türkçe, sonra İngilizce olarak yazılmalıdır. **Şekil** ve çizelgelerin başlıkları, kısa ve öz olarak seçilmeli ve her kelimenin ilk harfi büyük, diğerleri küçük harflerle yazılmalıdır. Gerekli durumlarda açıklayıcı dipnotlara veya kısaltmalara şekil ve çizelgelerin hemen altında yer verilmelidir.

Resimler

Parlak, sert (*yüksek kontrastlı*) fotoğraf kâğıdına basılmalıdır. Ayrıca şekiller için verilen kurallara uyulmalıdır. Özel koşullarda renkli resim baskısı yapılabilecektir.

Şekil, çizelge ve resimler toplam 10 sayfayı aşmamalıdır. Teknik imkâna sahip yazarlar, şekil, çizelge ve resimleri aynen basılabilecek nitelikte olmak şartı ile metin içindeki yerlerine yerleştirebilirler. Bu imkâna sahip olmayanlar, bunlar için metin içinde aynı boyutta boşluk bırakarak içine şekil, çizelge veya resim mamalarını yazarlar.

Metin İçinde Kaynak Verme

Metin içinde kaynak vermede aşağıdaki örneklere uyulmalı, kesinlikle dipnot şeklinde kaynak gösterilmemelidir:

a) Metin içinde tek yazarlı kaynaklara değinme yapılırken, aşağıdaki örneklerde olduğu gibi, önce araştırmacının soyadı, sonra parantez içinde yayım tarihi verilir.

... *Köksoy (1998)*

... *Bazı araştırmacılar (Bilgegil, 1970; Kapları, 1974; Aktaş, 1990)*

b) Çok yazarlı yayınlara metin içinde değinilirken, aşağıdaki gibi ilk yazar adı belirtilmeli, diğerleri için vd. harfleri kullanılmalıdır. Ancak kaynaklar dizini'nde bütün yazarların isimleri yer almalıdır.

... *İpekten vd. (1975)*

c) Ulaşılamayan bir yayına metin içinde değinme yapılırken bu kaynakla birlikte alıntının yapıldığı kaynak da aşağıdaki gibi belirtilmelidir.

.. *Köprülü (1911; Çelik, 1998 'den)*

d) Kişisel görüşmelere metin içinde *-soyadı ve tarih belirtilerek-* değinilmeli, ayrıca kaynaklar dizini'nde de belirtilmelidir.

Kaynaklar Dizini

a) Süreli yayınlar için:

Yazar ad(far)ı, tarih, makalenin başlığı, süreli yayının adı (*kısalılmamış*), cilt no (*sayı no*), sayfa no.

b) Bildiriler için:

Yazar ad(far)ı, tarih, bildirinin başlığı, sempozyumun veya kongrenin adı, editör (ter), basımevi, cilt no, düzenlendiği yerin adı, sayfa no.

c) Kitaplar için:

Yazar ad(Iar)ı, tarih, kitabın adı *{ilk harfleri büyük}*, yayınevi, basıldığı şehrin adı, sayfa sayısı.

d) Raporlar ve tezler için;

Yazar ad(far)ı, tarih, raporun veya tezin başlığı, kuruluş veya üniversitenin adı, arşiv no *{varsa}*, sayfa sayısı, yayımlanıp-yayımlanmadığı.

YAZILARIN GÖNDERİLMESİ

Bilig'de yayımlanmak üzere *-yukarıda belirtilen ilkelere uygun olarak-* hazırlanmış yazılar, biri orijinal, diğer ikisi fotokopi olmak üzere aşağıdaki adrese gönderilir. Yayına kabul edilen yazıların son düzeltmeleri yapılmış bilgisayar disketleri ile şekillerin orijinalleri en geç bir ay içinde yukarıda belirtilen adrese ulaştırılır. Yayın Kurulu'nca, esasa yönelik olmayan küçük düzeltmeler yapılabilir.

YAZIŞMA ADRESİ

Bilig Dergisi **Editörlüğü**
Ahmet Yesevi Üniversitesi
Mütevelli Heyet Başkanlığı
Taşkent Cad. 10. Sok. No: 30
06430 Bahçelievler/ANKARA

Tel: (0312) 215 22 06
Fax: (0312) 215 22 09
e-mail: bilig@yesevi.edu.tr
http: // www.yesevi.edu.tr/bilij

*bİHg'*DEN DUYURU

Türk Dünyasının Sosyal Bilimler Dergisi olan *bilig*, uluslararası standartlara uygun, hakemli bir dergidir. Bu sayıdan itibaren *bilig*, hem ABD'deki **Cambridge Scientific Abstracts'ın Sociological Abstracts Managing Editörlüğü** tarafından hem de İngiltere'deki **London School of Economics'in International Bibliography of Social Sciences (IBSS)** tarafından düzenli olarak taranmaktadır. Böylece *bilig*, tam anlamıyla uluslararası bir bilim dergisi hüviyetine kavuşmuştur.

Yılda 4 defa (kış, ilkbahar, yaz, sonbahar) yayımlanan ve 2000 adet basılan her sayının yurt içi ve yurt dışındaki okurlarımıza ulaştırılması, hem zaman almakta hem de büyük bir masrafa yol açmaktadır. Bu sayıdan itibaren *biligfi*, bilişim teknolojilerinden yararlanarak, basılı bir yayın olmanın yanında bir elektronik dergi olarak da sunuyoruz.

Amacımız Türk Dünyasına hizmet olduğu için elektronik *bilig* aboneliği ücretsiz olarak gerçekleştirilecektir. Ancak *bilig'i* daha güzele, en güzele eriştirebilmek için dergimiz hakkında abonelerimizin görüş ve önerilerini bir "geri bildirim" (feed back) sistemi ile öğrenmek istiyoruz. Bu nedenle ücretsiz *bilig* aboneliği olan okuyucularımızdan, *bilicin* yeni bir sayısı ellerine geçtiğinde, bir önceki sayı hakkındaki görüşlerini: <http://www.yesevi.edu.tr/bilig> adresimizdeki BİLİG MAKALELERİNİ DEĞERLENDİRME FORMU'nu doldurarak online veya faksla bildirmelerini rica ediyoruz. Formlardaki bilgiler istatistiksel olarak değerlendirilecek, gönderenlerin isimleri gizli tutulacak, tek tek açıklama yapılmayacaktır.

Dergi ile ilgili daha fazla bilgi için web adresimizi ziyaret edebilir veya uyarı ve öneriler için bilig@yesevi.edu.tr adresine elektronik olarak mesaj iletebilirsiniz.

İlginize şimdiden teşekkür ederiz.

Adres:

bilig Editörlüğü

Taşkent Caddesi,

10.Sokak No.30

06490

Bahçelievler / ANKARA

TÜRKİYE

Tel:+90312 215 22 06

Fax:+90312 215 22 09

BİLİĞ MAKALELERİNİ DEĞERLENDİRME FORMU

Değerlendirilen Sayı Bilig 12-Kış 2000	İçindekilere Göre Makale Sıra No:									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Sizce bu makale, dayandığı materyal yönünden, alanında bir boşluk dolduracak yeni gözlem ve verilere dayalı, özgün bir bilimsel çalışmanın ürünü müdür?	Evet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Hayır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bilemiyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sizce bu makale, daha önce yazılmış yazı ve çalışmaları değerlendiren, eleştiren ve konu hakkında yeni ve dikkate değer görüşler ortaya koyan bir inceleme yazısı mıdır?	Evet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Hayır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bilemiyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bu makaleye benzer makalelerin Bilig'de yayımlanmasını istiyor veya Türk Dünyası için yararlı buluyor musunuz?	Evet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Hayır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bilemiyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bu sayıdaki makaleleri, sizce en değerli olanına 10 puan, en az değerdekine 1 puan vererek, değerlendirir misiniz?	SAF	D	J	J	J	J	J	J	J	J
	SDF									
	SFD	K	K	K	K	K	K	K	K	K
Ekleme istediğiniz başka görüş, öneri ve eleştirileriniz varsa lütfen yazınız.										

BİLİĞ ABONE BİLGİ FORMU

ADI	<input type="text"/>
SOYADI	<input type="text"/>
MESLEĞİ	<input type="text"/>
EGITIM DURUMU	<input type="text"/>
ADRES	<input type="text"/>
ŞEHİR	<input type="text"/>
ÜLKE	<input type="text"/>
TELEFON	<input type="text"/>
FAX	<input type="text"/>
E-MAIL	<input type="text"/>